

Spis treści

Podziękowania	9
Rozdział 1. Wstęp	11
1.1. Uzasadnienie badań i cele pracy.	12
1.2. Przedmiot i zakres badań	13
1.3. Metoda badań i konstrukcja pracy.	15
1.4. Stan badań i przegląd literatury	18
1.5. Definicje i podstawowe pojęcia	23
1.6. Materiały źródłowe	25
1.6.1. Źródła kartograficzne	25
1.6.2. Źródła ikonograficzne	27
1.6.3. Opracowania niepublikowane (studialne, planistyczne, projektowe)	28
Rozdział 2. Województwo opolskie i jego miasta na tle historii Śląska i Opolszczyzny	31
2.1. Śląsk. Pojęcia, granice, rys historyczny.	31
2.2. Zarys dziejów Śląska Opolskiego. Od księstwa opolsko-raciborskiego do województwa opolskiego	35
2.3. Urbanizacja na Śląsku w okresie średniowiecza. Miasto lokacyjne	38
2.4. Średniowieczne miasta lokacyjne na obszarze województwa opolskiego	41
2.4.1. Chronologia lokacji, przynależność administracyjna i państwowa, zaludnienie miast.	42
2.4.2. Charakterystyka lokacyjnych układów urbanistycznych	47
2.4.3. Obraz miast i kierunki przekształceń do 1945 roku	51
2.4.4. Powojenna odbudowa oraz działania w realiach gospodarki socjalistycznej (do 1989) i wolnorynkowej (po 1989)	53
Rozdział 3. Plac w strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta	77
3.1. Miasto i jego struktura	77
3.2. Plac w przestrzeni miejskiej. Definicje i kierunki przekształceń w historii budowy miast	79
3.3. Klasyfikacja placów	84
3.3.1. Klasyfikacja placów ze względu na pełnioną funkcję	84
3.3.2. Klasyfikacja placów ze względu na formę i kształt	85
3.3.3. Klasyfikacja placów ze względu na zależności przestrzenne	87
3.3.4. Klasyfikacja placów ze względu na lokalizację	88
3.4. Wielkość, wymiary i proporcje placów.	88
3.5. Historyczne place miast europejskich. Studia przypadków	90
3.5.1. Włochy. Piazza Navona, Rzym.	91
3.5.2. Portugalia. Praça Dom Pedro IV (Rossio), Lizbona	92
3.5.3. Niemcy. Gendarmenmarkt, Berlin	94
3.5.4. Czechy. Náměstí ČSA (Plac Armii Czechosłowackiej), Czeski Cieszyn	95

Rozdział 4. Plac rynkowy jako podstawowy element struktury średniowiecznego miasta lokacyjnego	107
4.1. Definicje placu rynkowego i etymologia słowa „rynek”	107
4.2. Typologia placów rynkowych	108
4.2.1. Typologia placów rynkowych ze względu na kształt	108
4.2.2. Typologia placów rynkowych ze względu na wielkość	109
4.2.3. Typologia placów rynkowych ze względu na układ komunikacyjny	110
4.3. Elementy struktury formalnej placu rynkowego	111
4.4. Specyfika funkcjonalno-przestrzenna placu rynkowego	112
4.5. Place rynkowe w średniowiecznych miastach Polski. Studia przypadków	113
4.5.1. Dolny Śląsk (województwo dolnośląskie): Bolesławiec, Jawor	114
4.5.2. Górny Śląsk (województwo śląskie): Racibórz	118
4.5.3. Śląsk Cieszyński (województwo śląskie): Cieszyn	120
4.5.4. Ziemia Chełmińska (województwo kujawsko-pomorskie): Chełmno	122
4.6. Place rynkowe w średniowiecznych miastach Europy. Studia przypadków	124
4.6.1. Czechy: Jesionik (kraj ołomuniecki), Kolin (kraj środkowoczeski)	124
4.6.2. Niemcy: Drezno (Saksonia), Marburg (Hesja)	127
4.7. Usytuowanie placu rynkowego w układzie lokacyjnym i strukturze przestrzennej współczesnego miasta	129
4.8. Place rynkowe we współczesnych opracowaniach projektowych i realizacjach	131
Rozdział 5. Place rynkowe średniowiecznych miast lokacyjnych województwa opolskiego	157
5.1. Zarys kierunków przekształceń placów rynkowych od XVIII wieku do czasów współczesnych	157
5.1.1. Przemiany placów rynkowych przed 1945 rokiem	157
5.1.2. Zniszczenia wojenne oraz odbudowa po II wojnie światowej	159
5.1.3. Działania w przestrzeni placów rynkowych do okresu transformacji ustrojowej w 1989 roku	160
5.1.4. Współczesne przekształcenia placów rynkowych	161
5.2. Charakterystyka geometrii placów rynkowych	165
5.3. Charakterystyka przestrzeni placów rynkowych	171
5.3.1. Historyczna zabudowa pierzei. Od renesansu i baroku do międzywojennego modernizmu	171
5.3.2. Współczesna zabudowa pierzei. Charakterystyka i typologia	173
5.3.3. Elewacje, pierzeje, rytm	176
5.3.4. Blok śródrynkowy	178
5.3.5. Charakterystyka płyty rynku	181
5.3.6. Charakterystyka jezdni i chodników wzdłuż pierzei	185
5.3.7. Obiekty położone w strefie oddziaływania na place rynkowe	186
5.4. Charakterystyka funkcji placów rynkowych	187
5.4.1. Funkcje usługowe w pierzejach i blokach śródrynkowych	187
5.4.2. Funkcja mieszkaniowa	189
5.4.3. Funkcja administracyjna	189
5.4.4. Funkcja komunikacyjna	190
5.4.5. Funkcja społeczna	191
5.4.6. Funkcja rekreacyjna	192

5.4.7. Funkcja turystyczna	193
5.4.8. Funkcja sakralna	193
5.4.9. Funkcja sceny	194
5.4.10. Ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.	197
5.5. Elementy budujące tożsamość i indywidualny charakter placów rynkowych	197
5.5.1. Elementy historycznego zagospodarowania	197
5.5.2. Elementy współczesnego zagospodarowania.	200
5.5.3. Elementy o cechach niematerialnych	202
5.6. Elementy dysharmonijne w przestrzeni placów rynkowych	202
5.7. Synteza elementów analizy SWOT dla 27 placów rynkowych województwa opolskiego.	206
Rozdział 6. Podsumowanie	259
Rozdział 7. Wnioski końcowe	265
Aneks. Karty placów rynkowych	269
Karta A.1. Plac rynkowy/Biała	269
Karta A.2. Plac rynkowy/Brzeg	272
Karta A.3. Plac rynkowy/Byczyna.	276
Karta A.4. Plac rynkowy/Dobrodzień	279
Karta A.5. Plac rynkowy/Głogówek.	282
Karta A.6. Plac rynkowy/Głubczyce.	285
Karta A.7. Plac rynkowy/Głuchołazy	289
Karta A.8. Plac rynkowy/Gorzów Śląski	292
Karta A.9. Plac rynkowy/Grodków	295
Karta A.10. Plac rynkowy/Kietrz	298
Karta A.11. Plac rynkowy/Kluczbork	301
Karta A.12. Plac rynkowy/Korfantów	304
Karta A.13. Plac rynkowy/Koźle (Kędzierzyn-Koźle)	307
Karta A.14. Plac rynkowy/Krapkowice	310
Karta A.15. Plac rynkowy/Leśnica	313
Karta A.16. Plac rynkowy/Lewin Brzeski	316
Karta A.17. Plac rynkowy/Namysłów	319
Karta A.18. Plac rynkowy/Nysa	322
Karta A.19. Plac rynkowy/Olesno	327
Karta A.20. Plac rynkowy/Opole	330
Karta A.21. Plac rynkowy/Otmuchów.	335
Karta A.22. Plac rynkowy/Paczków	338
Karta A.23. Plac rynkowy/Praszka	341
Karta A.24. Plac rynkowy/Prudnik	344
Karta A.25. Plac rynkowy/Strzelce Opolskie	347
Karta A.26. Plac rynkowy/Ujazd	350
Karta A.27. Plac rynkowy/Wołczyn	353

Bibliografia	357
Literatura przedmiotu.	357
Opracowania niepublikowane	366
Akty prawne.	367
Źródła internetowe	367
Spis rycin	369
Spis tabel i wykresów.	382
Spis kart	383
Streszczenie.	384
Summary	386
Zusammenfassung	388